

Друга статия, която направи впечатление и извика обсъждане, бѣ критичната студия на Вл. Василевъ — „Пантеисти и маниаци“, печатана въ „Демокр. Прѣгледъ“, съ която, въ една твърдѣ остра форма, той нажули недѣлнитѣ български подражатели на модернизма, най-вече на прѣдставителитѣ на руския модернизъмъ. Несъмнѣно, че това не бѣше една излишна работа: тя стана изразъ на негодуването на българската интелигенция спроти тая необузdana секта, която самата българска дѣйствителностъ и животътъ бѣха вече отрѣкли. Правата дума на В. В. извика възражения: нима авторътъ не можеше да се изкаже въ малко по-мека форма, да обвине въ нѣщо по-меко своя жилестъ бичъ? Това бѣха, обаче, слаби апострофирования на истината, която горчиво се чувствуваше...

Заслужаватъ да се отбѣлжватъ, като активъ на българската критика прѣзъ изтеклата година, двѣтѣ критични студии: на Бож. Ангеловъ и М. Арnaudовъ, въ които се разглежда творчеството на Ел.-Пелинъ по случай отпечатването втория томъ съ разказитѣ му. Тия двѣ студии (Бож. Ангеловъ: „Настроения и поетически наблюдения изъ живота на българското село въ една западна крайнина“ — „Дем. Прѣгледъ“ и д-ръ М. Арnaudовъ: „Новитѣ разкази на Елинъ-Пелинъ“ — „Съврѣмenna Мисль“) бѣха единственитѣ сериозни критики върху разказитѣ на Ел.-Пелинъ.

За да бѣда изчерпателенъ въ прѣгледа си на въпроситѣ и спороветѣ, които занимаваха мисльта на българския писателъ прѣзъ изтеклата година и които сж твърдѣ характерни за тѣхнитѣ отношения, трѣбва да отбѣлжа тукъ и появилитѣ се интересни „Литературни бѣлжжки“ отъ С. Кринчевъ въ „Дем. Прѣгледъ“, които разглеждатъ приѣомитѣ и отношенията между българскитѣ писатели.

×

Нѣкакво странно съотношение между войната и литературнитѣ дни прѣди нея се долавя. Като прѣдъ буря, настава въ литературата чувствителна пауза, нарушавана само отъ нервни спорове, характерни за врѣмето си. Нѣкаква тягостна умора налѣга българскитѣ писатели.

Самата пѣкъ война прѣкъсна литературната година тогава, когато приближаваше откриването на театралния сезонъ. Очакванията, които се възлагаха на новитѣ пиеси, готвени за театра, не можаха да се реализиратъ. А несъмнѣно е, че повечето наши писатели въ послѣднитѣ години направиха единъ силенъ напоръ къмъ театра, като концентруваха всички сили въ търсения и налучквания пѣтища за завладѣване драмата. И до сега, обаче, тѣ останаха само въ търсения и налучквания, защото до истинската българска драма никой отъ тѣхъ още не е стигналъ. И тоя шуменъ походъ, приличенъ на завоевателенъ шурмъ, се характеризира повече отъ силното желание за запълване репертуара на Народния театъръ, което е доста доходно и носи шумъ около името на автора, отколкото съсъ силенъ творчески напоръ у авторитѣ къмъ драматическото изкуство.

Готови за прѣдставяне, разучвани въ театра, бѣха нѣколко оригинални драми на извѣстни български автори. Между тѣхъ — И. Вазовъ, който имѣ усиѣхъ въ историческата драма, слѣдъ не тѣй голѣмия успѣхъ на „Казаларската царица“ съсъ сюжетъ